

Parakh

Research Journal Deptt. of Punjabi
Language & Literature
Lahore College for Women University Lahore
(Pakistan)
Vol: 8, Jan.- June. 2023

پارکھ

تحقیقی مجلہ شعبہ پنجابی زبان و ادب
لاہور کالج برائے خواتین یونیورسٹی لاہور (پاکستان)
جنوری۔ جون 2023ء، مسلسل شمارہ 15

☆ ڈاکٹر صائمہ بتول، ڈاکٹر مریم سرفراز، ڈاکٹر سونیا اللہ رکھا

TIME PERIOD OF PUNJABI LANGUAGE**پنجابی زبان تے ایہدا بھلک****Abstract**

Language plays significant role in human life. Language is the basic need of society. Moreover, this is also a fact that the birth of a reverd society took place with the advent of a language. Language expresses feelings and thoughts. All development occure from language. As punjabi is one of the most ancient language of Asia. There are numerous theories about its origin. Experts believe that it was the language of Herupa culture. However the irony here is this, Punjabi language did not get its rights, that it deserves. People from all over the world can understand and speak this language. It has magnificiant historical culture and heritage in its native tough. However, the pity is this everyone feels ashmend of speaking this language. This article a

-
- ☆ اسٹنٹ پروفیسر شعبہ پنجابی، لاہور کالج برائے خواتین یونیورسٹی، لاہور
- ☆ اسٹنٹ پروفیسر شعبہ پنجابی، لاہور کالج برائے خواتین یونیورسٹی، لاہور
- ☆ اسٹنٹ پروفیسر شعبہ پنجابی، لاہور کالج برائے خواتین یونیورسٹی، لاہور

struggle to enhance the worth of punjabi language.

Keywords: Language, Significant, Society,

Punjabi, Herupa

زبان سماج تے رہتل دی ڈھلی لوڑاے جیہدے متھے جان مگروں ای سماج نے مہذب ہون وں لوڑا کیتا۔
 زبان خیالاں دا ذریعہ اظہار اے۔ ایہدا کم شہداں تے جملیاں راہیں بندیاں دے ذہناں وچ موجود مفہوم تے
 دلیلاں دی ترجمانی کرنا ہوندا اے علم دا ودھاتے ایہدے وچ ترقی دا بھید ایس گل وچ لکھا ہویا اے کہ کوئی وی انسان
 اپنے تجربے مگروں جو کچھ وی سکھے اوہ دو جیاں تائیں اپڑا وے جیکر اوہ اپنا علم دو جیاں تیکر نہیں اپڑا اندایا اوہدے کول
 اپنے تجربے تے علم نوں اگے اپڑان دا کوئی ڈھچر نہ ہووے تاں اوہدی سکھی ہوئی گل اوہدے تائیں ای محدود رہوے گی
 - تے دو جے اوہدے علم تے تجربے توں لا بھ نہ چک سکے گے۔ زبان یا بولی ای اوہ واحد ذریعہ اے جیہدے راہیں
 ایس اپنے خیالاں جذبیاں تے تجربیاں نوں دو جیاں تائیں اپڑا سکے آں۔ ایس لئی کسے وی سماج وچ زبان یا بولی
 دی اہمیت منی پر منی اے۔ بولی تے بندے دے ایس تعلق بارے امجد سلیم لکھدے نیں۔

”بولی دا ہر بندے دی سماجی حیاتی نال گوڑھا سمبندھ اے۔ ایہدی پرورش

تے پروان لوکائی وچ ہوندا اے۔ کسے گروہ دی ثقافت، سیاسی فکر تے

رہتل دا اوس بولی تے سدھا اثر ہوندا اے۔“ (1)

ایس لئی ڈھ قدیم توں ہن تائیں انسان جیہڑی ترقی کیتی اے اوہ ایس ایجاد دے پناں نہیں ہوسکدی سی
 جس نوں ایس زبان آکھنے آں۔ بندے نے اپنے تاریخی پینڈے وچ جیہڑے کم توڑ چاڑھے نیں ایہناں وچوں سبھ
 توں اُچھا کم زبان دی کاڈھا اے۔ اپنی گل دو جے تائیں اپڑان تے دو جے دی گل جھن لئی زبان دی لوڑا اے اگر زبان
 نہ ہوندا سائنسی ترقی وی نہ ہوندا۔ زبان انسانی زندگی دی سبھ توں وڈی لوڑا اے ایس توں بناں حیاتی نوں اگے ٹورن
 دا گویڑ نہیں کیتا جاسکدا اتاں ایہہ جھوٹ نہیں ہوئے گا زبان دی انسانی زندگی وچ اہمیت تے چانن پاوندیاں ڈاکٹر سید
 تنویر بخاری لکھدے نیں۔

”ہر جوہ، دھرتی، دیس یاں مُلک دی تہذیب اتے رہتل دا سوما، اوتھے

دے واسیاں وسنیکاں دی زبان ہوندی اے۔ زبان جیہڑی انسان نوں
ڈنگراں تے وحشیاں نالوں نویکلیاں تے اُچیریاں کردی اے جیہدے
راہیں سوچ شعوردی ہوندا پناؤ کھالا پاؤندی اے۔“ (2)

جیکر پنجابی زبان دی گل کرے تے پنجابی زبان دے ڈھ بارے کئی نظریے نیں۔ دنیا وچ چالو ہر زبان دا
تاریخی مہاندرا تے پچھو کڑا اے اج اوہدی تاریخ نوں ویکھ کے اوہدے مستقبل بارے گویڑ لایا جاندا اے۔ پاکستان وچ
کئی زبانوں بولیاں تے سمجھیاں جاندیاں نیں پر ایس ملک دی وڈی آبادی یا سب توں بوہتے لوکی پنجابی زبان بولدے
نیں لگ بھگ 40 توں 52 فیصد آبادی پنجابی 20 فیصد پشتو 15 فیصد سندھی 10 فیصد اردو تے 3 فیصد آبادی بلوچی
بولن والیاں دی اے ہرکھ تے ڈکھ ایس گل دا اے کہ اپنی وڈی آبادی پنجابی زبان بولدی تے سمجھدی اے پنجابی زبان
نوں ماں بولی دا مقام دین نوں تیار نہیں۔ اُردو پاکستان دی قومی زبان اے جہدے بولن والے گل آبادی دا اٹھ دس
فیصد حصہ نیں۔ تے اہیہ ساڈا کھوکھلا دعویٰ اے کہ اُردو نوں اسیں اپنی ماں بولی دا درجہ دے دیئے جد کہ اُردو ساڈی قومی
زبان اے ساڈے لئی قابل احترام اے پر ماں بولی نہیں۔ پوری دنیا وچ لگ بھگ 20 کڑور لوکاں دی زبان پنجابی
اے ایس زبان دی اپنی نویکلی سیہان اے تے اُچا تاریخی پچھو کڑا اے۔ پنجابی زبان نوں دو جیاں وڈیاں زبانوں
دے ساویں مندیاں انوار احمد اعجاز لکھدے نیں۔

”پنجابی زبان ان اکابر کے قصوں کے ذریعے اپنے امکانات کو ممکنات کی
حدوں اور سرحدوں سے بھی آگے لے کر نکلتی ہوئی آج دنیا کی سر بلند زبانوں
کے شانہ بشانہ کھڑی اپنی عظمت کی گواہی دے رہی ہے۔“ (3)

ایس گل تے وی بوہتے ودواناں دا اکھ اے کہ ہڑپہ دی تہذیب دی زبان وی پنجابی ای سی۔ جے کوئی ایس
رائے دا حامی نہیں تاں اوہ ایس حد تاہیں پئی اوس ویلے دی پنجابی تے اج دی پنجابی وچ گھنا فرق اے۔ پنجابی زبان
اپنا اک بھر پور تاریخی ورثہ رکھن دے باوجود اپنی حیثیت/مقام نوں برقرار رکھن دی جنگ لڑ رہی اے پنجابی ہن صرف
پنجاب دی زبان نہیں رہی تے نہ ہی پنجاب صرف ایشاء وچ اے سگوں پنجاب ہن پورپ وچ وی وس چکیا اے تے
پنجابی زبان انڈیا تے پاکستان توں اڈ انگلینڈ، کینیڈا، اسٹریلیا، فرانس امریکہ تے ہور کئی دو جیاں ملکاں وچ وی بولی

جان والی وڈی زبان اے تے دنیا دیاں دس وڈیاں زبانوں وچوں اک منی جاندی اے۔ ایس حوالے نال عین الحق فرید کوٹی انج اپنے وچار سائجھے کردے نیں۔

”پنجابی زبان کی ہی مثال لیجئے یہ نہ صرف ایک وسیع علاقے میں مروج ہے

بلکہ اس کا دامن بے شمار زبانوں کے سرمایہ الفاظ سے بھرپور ہے۔“ (4)

زبان ایویں نہیں مردی ایہہ اودوں مردی اے جدوں ایہدے بولن تے پابندی لگائی جاندی اے تے ایہدے بولن والیاں نوں کمتر تے حقیر سمجھیا جاند اے جدوں ایس نوں گرامردیاں اصولاں وچ جکڑیا جاند اے۔ انج کرن نال زبان نوں بولن والے لکھت دے نیں تے ہولی ہولی اوہ زبان وی گھٹدی اے تے اخیر تک جاندی اے ایس لئی ایس سنسکرت دی مثال پیش کر سکئیں آں۔

جتھوں تائیں پنجابی زبان دے مستقبل دا تعلق اے تاں بڑے زمانیاں توں سن رہے آں کہ پنجابی زبان مک چلی اے پر گل انج نہیں سگوں پنجابی زبان کن دی تھاں ہو اٹھدی جا رہی اے تے ایہہ گل صحیح وی اے اوہ زبان جیہڑی پنج ہزار سال پرانی ہووے تے جیہدیاں جڑاں انسان دیاں ڈھلیاں زبانوں نال تے جیہدی تہذیب دھرتی دیاں اجوکیاں تہذیبیاں نال ہووے اوہ کیوں ختم ہو سکدی اے۔ پنجابی زبان لوکائی دی زبان اے تے ہر بولن تے سنن والا پنجابی زبان نوں مٹھی تے سُرلی زبان سمجھد اے ایہدے نال دھرتی زیادتیاں شروع توں ای ہوندیاں آئیاں نیں مہاراجہ رنجیت جیہڑا پنجاب تے پہلا پنجابی حکمران سی اوہدے دور وچ وی پنجابی نہیں سگوں فارسی نوں ہی سرکاری زبان رکھیا گیا پر اوس دور وچ تعلیم دی شرح ودھاو لئی جہاں نے نو یلکا کردا اکتیا اوہ فارسی تے پنجابی زبان وچ لکھیا گیا قاعدہ سی۔ پنجابی زبان وچ ہون و جہوں پنجاب دی وڈی آبادی ایس قاعدے نوں سکھیا ئی نال پڑھ لینی سی جیہدی وجہ توں پنجاب وچ تعلیم دی شرح ودھی پر اوس دور توں لے کے ہن تائیں پنجابی زبان نوں پیچھے دھکیلن دا چارہ لایا جا رہا اے۔ ایہو جیسے ناسازگار حالاں دے باوجود پنجابی زبان آپ ریس اگن والے رُکھ وانگوں ودھی جا رہی اے تے ایہہ سوچے بغیر کے کسے نے اوہدا کنناں خیال کیتا اے ساریاں نوں چھتتا ورکھ وانگ اپنا ایت تے پیار دی چھاں وڈ رہی اے۔ ایس حوالے نال حمید اللہ شاہ ہاشمی لکھدے نیں۔

”پنجابی دنیا دیاں و ساریاں و ساریاں زبانوں وچوں آپ عظیم زبان اے

پنجابی زبان دانان پنجاب توں پیا کیوں جے پنجابی زبان پنجاب وچ ای

بہتا بولی جاندی اے۔‘ (5)

جدوں لوکائی ماں بولی چھڈ اوپریاں بولیاں دے کھلمیں پئے جاون تے اوہ بولیاں دے نال نال ماں بولی وچ وی صاف نہیں رہندے ادھے تتر ادھے بیٹر بن کے ماں بولی وچ لفظالی دی گھاٹ داشکار ہو جاندا ہے۔ ساڈا حال اوس کاں ورگا ہو جاندا اے جیہڑا انس دی ٹور سکھدا اپنی ٹوروی وسار بہندا اے۔ ٹیگور وڈا ادیب سی اوس موجب ماں بولی وچ نہ لکھن والے لوکاں دے نال نال دو جی بولی والیاں وچ وی عزت نہیں کھدے۔

پنجابی زبان دے ودھاتے ترقی لئی ضروری اے کہ پنجابی زبان دی لفظالی نال لوکائی نوں جانوں کرایا جائے تے دوہاں پنجاباں وچ اکو جیہی لفظالی نوں ورتوں وچ آئے ایس مقصد لئی انٹرنیشنل تے نیشنل کانفرنساں کروائیاں جان تے پبلک لیول تے پروگرام کیتے جان سکولاں کالجوں تے پبلک تھاواں تے ماں بولی دی اہمیت بارے جانکاری دتی جاوے نیشنل تے انٹرنیشنل وپیانار کرواے جان۔ زور دتا جاوے کہ پنجابی نوں تعلیم نال جوڑن وجوں ای آدرل سکدی اے تے نموشی تے سنگ جیہڑی نال پنگر دی اے اوہدامکا ہوسکدا اے تعلیم نال جوڑن مگروں ایس نوں بولن تے بطور مضمون پڑھنا ماٹا نہیں جانیا جائے گا۔ پنجابی زبان نوں پرائیمری پدھرتے سکولاں وچ لازمی مضمون دے طور تے پڑھایا جانا لوڑی دا اے۔ جمیل احمد پال لکھدے نیں۔

”پنجابی زبان نوں پرائیمری تیکر ذریعہ تعلیم بنایا جائے تے اودوں اگے

میٹرک تک ذریعہ تعلیم وجوں پڑھن دی کھلھ ہووے۔‘ (6)

پنجابی زبان دا مستقبل روشن اے پنجابی گیت پوری دنیا وچ گائے تے پسند کیتے جاندے نیں کسے ہور زبان دے گیتاں نوں ایہ مقام نہیں ملیا جو پنجابی زبان دیاں گیتاں نوں حاصل اے ایس زبان نوں سوجھ سیانف تے حکمت دی زبان آکھیا جاسکدا اے پیراں گورواں سادھواں سنتاں تے صوفی شاعراں دی زبان جس نوں زوال نہیں آسکدا لوکی پنجابی زبان دے بھلک بارے پُر امید نہیں پراہہ پک اے کہ زبان دا کل چاننا اے۔ پنجابی زبان دی بحالی تے پچا لئی کجھ بھادیندیاں امجد علی لکھدے نیں:

”اگر ہمیں پنجابی زبان کی بحالی کرنی ہے تو یہ کام مقامی لوگ خود کرنے

میں پہل کریں زبان کی بحالی اور نفاذ کو صحت، بنیادی تعلیم اور اقتصادی

بحالی جیسے پراجیکٹوں کی طرح چلانے کی ضرورت ہے۔‘ (7)

وڈیاں سکولوں دے بال تے ایلٹ کلاس پنجابی بولی بولن وچ ہانت تے سنگ محسوس نہیں کردی۔ پنجابی زبان دے حق وچ اے تریہہ چالیہہ سال پیچھے پنجابی زبان دا جو مقام تے حالت سی اوہ اج نہیں پنجابی زبان دی ترقی ول چوکھا دھیان دتا جا رہا اے پنجابی زبان نوں بطور مضمون اُچ پدھرتے یونیورسٹیاں تے کالجوں وچ پڑھایا جا رہا اے۔ پنجابی اخباراں دی گنتی اگے نالوں ودھ اے۔ پنجابی پی ایچ ڈی ڈاکٹراں وچ دینہہ بدینہہ وادھا ہو رہا اے۔ پنجابی سیمینار تے کانفرنساں ہو رہیاں نیں ٹی وی ریڈیو سوشل میڈیا تے پرنٹ میڈیا وی ایس حوالے نال اپنا بھرپور کردار ادا کر رہے نیں۔ ہورتے ہورتے ہور ہن ٹی وی دے اشتہاراں ڈرامیاں تے فلماں وچ وی پنجابی بولن دارواج ودھ رہا اے۔ پوری دنیا وچ پنجابی زبان دی ترقی لئی کنیں تنظیمیں ودھ چڑھ کے کم کر رہیاں نیں ساریاں گلاں توں گوڑے لگایا جاسکد اے کہ پنجابی زبان دا بھلک کیہہ اے۔ پنجابی زبان وچ پڑھن نال نوکری نہیں لیکھدی تے ایہہ گل ٹھوک وچا کے کیتی جاسکدی اے کہ دو جیاں مضموناں وچ ڈگریاں لین والے وی بے روزگار نیں ایس لئی ایہہ تاثر کہ پنجابی وچ ڈگری مگروں نوکری نہیں ملدی کسے مضمون وچ محنت کامیابی دی پوڑی چاڑھ سکدی اے۔ بالاں نوں پنجابی زبان کیوں بے سکولوں وچ نہیں پڑھائی جاندی ایس لئی ماں بولی جس نوں جھدیاں ای سننا شروع کردے نیں سکول جا کے اوہ اوپری جا پدی اے ایٹھوں ای احساس کمتری دا منڈھ بھجدا اے۔ شروع توں پنجابی زبان نوں سکولوں وچ پڑھاوون ول جیہدے لئی بڑے جتن ہو رہے نیں ویلا دور نہیں جدوں پرائمری تک ’’پنجابی‘‘ سکولوں وچ لاگو ہو جاوے گی۔ تاں بالاں دیاں تخلیقی صلاحیتاں ودھن گئیاں او ہناں اندر خود اعتمادی ہووے گی، اوہناں اندر ماں بولی تے رہتل نال محبت ودھے گی۔

تاریخی پناہاں پاروں پنجابی زبان دا تاریخی ورچہ ڈھیر موکلا اے۔ اسیں جاننے آں کے وڈکیاں کوئی رسمی تعلیم حاصل نہیں سی کیتی پر اوہناں دے مونہوں نکلے شبد حکمت دے ایہیے موتی نیں جیہڑے محاوریاں تے ضرب المثلناں وانگ اپنا مقام رکھدے نیں پورکھاں دیاں جائیداداں دے واٹ بن کے اوہناں دی مٹھی زبان نوں نہیں سانجھ پارہے۔ ساریاں ساکاں دی اپنی تھاں اے پھوپھی ماسی چاچی تائی تے ماں ماں داساک باقی ساریاں رشتیاں

وچ انملا اے انج ای دو جیاں بولیاں نالوں ماں بولی نال سانجھ تے لگاء وی وکھ تے چوکھا ای ہونا چاہی دا اے۔ پکھلیاں پیڑھیاں پنجابی ماں دی اوئی بے قدری نہیں کیتی جنی موجودہ پیڑھی نے کیتی جیکر زبان سنبھال لیتی جائے ترقی تے ودھائی آدر کیتی جائے تاں ابھلک چاننا تے تابناک ہو سکد اے۔ جدوں کوئی شے ہوندی اے تاں اوہدی قدر نہیں ہوندی۔ زبان دی ودھاتا نال وڈکیاں دیاں ریتیں روایتاں تے ورثہ چوندار ہندا اے۔ حفیظ احمد لکھدے نیں:

”اس دھرتی پنجاب وچ سورمے سدا ای حمدے رہے نیں جد تک دھرتی

ماں نے فتیانے، مرزے، دُ لے تے کھرل جمنے نیں تاریخ گواہ اے

جنہاں اپنیاں جاناں دھرتی ماں تے واردتیاں پر ایہدی تقدیر وگڑن نہیں

دتی اوہوں تک ایہدی تاریخ لاٹاں ماردی رہی اے۔“ (8)

پنجابی زبان بارے گل بات ہوندی اے وڈے وڈے ودوان تے سوچھوان اپنی رائے تے چنتا توں جانوں کراواندے رہندے نیں۔ پنجابی زبان دا ادبی ورثہ چوکھا پُرانا اے زبان وچ کئی انملے نگینے پنجابی کلاسیکی شاعراں دی شکل وچ موجود نیں جنہاں دے حکمت تے دانائی نال پروچے شعر نہ صرف دلاں دیاں تاراں نوں چھیڑدے نیں سگوں علم و ادب دے کئی بوہے کھل جاندے نیں جدید دور دے شاعر تے لکھاری وی نت ودھیاتے اُچے وچاراں دی سانجھ پاروں پنجابی زبان دے کھلا تے امرتا وچ وادھا کر رہے نیں۔ حالات دے تقاضیاں مطابق ماحول تے رہتل دے حساب نال زبانوں وچ نویں شہر ولدے رہندے نیں تے گھٹ یا نہ ورتے لفظ متروک ہو جاندے نیں پنجابی یا کسے وی زبان دی خامی نہیں سگوں خوبی اے کہ اوہ دو جیاں زبانوں دے اثر نوں قبولے تے اپنا اثر دو جیاں زبانوں تے چھڈے ایہہ کسے وی زبان دے چوندار ہون وی دلیل اے۔

پنجابی زبان دا اوہ حال اے کہ گھروں ”گواچی باہمنی تے ہسن والا لوک“ ساڈی وچاری پنجابی زبان نال ایہہ ای ہو رہیا اے کہ ایس نوں گھر وچ ای عزت نہیں اپنے ای بولن وچ پیٹھی سمجھدے نیں جدوں تک ایس نوں پنجاب و اسی عزت آدر نہیں دیون گے دو جے کنج زبان نوں آدر دین گے۔ پنجابی زبان نال ایس نفرت پیچھے لمی کہانی اے پر لوڑ اے کہ ماں بولی دی عزت آدر ودھائی جائے تے پور کھیاں دے ورتے نوں سانجھیا جائے۔ ماں بولی کسے معاشرے دے پیتے کل دی امین حال دا سرمایہ تے آون والے کل دی آس ہوندی اے۔ دو جی زبان نوں بولنا فخر

تے اپنی زبان نوں بولن تے ہانت جاناوڈی جہالت تے ذہنی غلامی اے۔ پندرھوارو ویل وچ ماں بولی دیہاڑ دے حوالے نال چھپے سروے مطابق۔ پنجابیاں نوں ہن ایہہ گل سمجھ آگئی اے

”اوہناں دی پچھان دھرتی تے بولی نال جڑی ہوئی اے۔“ (9)

لوکاں انگریزی نوں سٹیٹس سمبرل بنا لیا اے پنجابی بولن والیاں نوں ان پڑھ سمجھن دی بھل پنجابی زبان دے پچھے رہ جان دی وجہ اے زبان نال جڑے لوکی معاشی حوالے نال ماڑے نیں۔ تاریخ دسدی اے کہ معاشی طور تے نگلڑی قوم دی زبان چھیتی اگانہہ ودھدی اے انگریزی جرمن چینی تے جاپانی زبانناں دی مثال سامنے اے۔ زبان نوں ترقی دیون لئی تعلیم نال جوڑن دی لوڑ اے تاں ای آدرتے مان مل سکدا اے۔ مجموعی طور تے سماج وچ اشنائی دی لوڑ اے کہ پنجابی زبان وچ پڑھن والاوی اونا ای اہل تے قابل اے جنادو بے مضمون پڑھن والا نوکری تے آدرمان دے اونے ای موقعے نیں جنے کہ دو بے مضمون پڑھن والیاں کول نیں۔ سرکاری سطح تے جے پنجابی دی ترقی لئی کوئی خاطر خواہ کم نہیں ہو رہیا تے سماجی یا انفرادی سطح تے وی پنجابی زبان نوں نظر انداز کرن وچ کوئی کثر نہ چھڈی جائے المیہ کہ پنجابی زبان دے پیچھے رہن دی ذمہ داری نویں پیڑھی حکومت سیاسی جماعتاں تے متعلقہ اداریاں دے متھے مڑ دتی جاندی اے۔ جد کہ اتھے پنجابیاں دی ذمہ داری اے کہ جس طراں پنجاب نوں اپنا کہندے ایہتھوں دیاں فصلاں ورتدے تے روتاں نوں مندے نیں انج ای ایہتھوں دی زبان تے رہتل نوں وی اپنا سمجھن تے غیراں پرایاں تے متریاں والا سلوک نہ کرن۔ پنجاب سونے دی چڑی اے۔ سونے دی چڑی تاں پنجابی دامن اے پردھرتی دی ماں بولی توں مونہہ موڑلتا جاند اے۔ ایہہ وطیرہ مکاؤن دی لوڑ اے جس مقصد لئی بڑا کجھ ہو رہیا اے۔ پنجابی زبان عام لوکائی دی زبان اے تے لوکائی دی زبان کدیں مرنہیں سکدی۔ پنجابی زبان دے بھلک بارے اُستاد دامن بڑے آس وندسن لکھدے نیں۔

ایہدے لکھ حریف پئے ہون پیدا

دن بدن ایہدی شکل بن دی رہے گی

اودوں تیک پنجابی تے نہیں مردی

جدوں تیک پنجابن کوئی جن دی رہے گی (10)

پاکستان دے آئین موجب ماں بولی نوں ذریعہ تعلیم بنایا جاسکدا اے ایس نوں سرکاری زبان دے طور تے دفتر اں وچ لاگو کیتا جاسکدا اے۔ اقوام متحدہ دے ادارے یونیسکو ولوں ہدایت اے کہ سکول اں وچ پرائمری پدھرتے ماں بولی وچ تعلیم ہونی چاہی دی اے۔ ماں بولی تعلیم دے حصول وچ نویکلا مقام رکھدی اے۔ بال ماں دی جھولی وچ بولی سکھن لگدا اے فیروہدے نال زیادتی اے کہ تخلیقی کم کرن ویلے اوس نوں ہوو زبان سکھن دی کھیچل وچ پادتا جاوے انج نہ صرف اوہدیاں صلاحیتاں وچ گھاٹ آوندی اے سگوں آپ نوں تے اپنی بولی نوں ماڑا سمجھن دا احساس وی پنگر دا اے۔ پنجاب وچ پنجابیاں کولوں زبان دی شکل وچ کھوہیا ہو یا اوہناں دا حق اوہناں دی سیہان تے اوہناں دی رہتل توں دوری ورگیاں دھرواں لئی ڈھیر کم ہو رہیا اے۔ کم بڑا اوکھا اے کہ عوام اندر شعور پنگر یا جائے کہ اوہ اپنی زبان تے اپنی رہتل نال پیار کرن دو جے بنے حکومت کولوں زبان نوں حق دیوانا۔ لوڑ اے کہ پنجابی سماج زبان نوں مٹن توں بچاؤن لئی حق ادا کرے۔ پنجابی زبان دا ممکنہ اصل وچ پنجابیاں دی سیہان تے رہتل دا ممکنہ اے۔ جیکر سرکاری پدھرتے پنجابی زبان دی ترقی لئی کم اونا نہیں ہر پنجاب واسی نوں اپنی دھرتی دی زبان تے وسیب نوں بچاؤن لئی اپنا اپنا حصہ ضرور پاونا چاہی دا اے۔

حوالے

- 1- زبیدہ مصطفیٰ، زبان تے ذریعہ تعلیم، لاہور: سانجھ پبلی کیشنز، 2012ء، ص بیک فلیپ
- 2- ارشد اقبال ارشد، ایڈیٹر، ماہنامہ لکھاری، لاہور: اپریل 2019ء، جلد نمبر 31، شمارہ نمبر 4، ص: 10
- 3- انوار احمد اعجاز، ڈاکٹر، معراج نامہ، گوجرانوالہ: کمال پبلی کیشنز، 2021ء، ص: 6
- 4- عین الحق فرید کوٹی، اردو زبان کی قدیم تاریخ، لاہور: عزیز پبلشرز، 1996ء، ص: 138
- 5- حمید اللہ شاہ ہاشمی، پنجابی ادب دی مختصر تاریخ، تاج بک ڈپو، لاہور: 1992ء، ص: 7
- 6- جمیل احمد پال، ایڈیٹر، سویرا انٹرنیشنل، پنجابی زبان دے دادھے لئی تجویزاں، لاہور: اگست 2013ء، ص 7
- 7- امجد علی بھٹی، ڈاکٹر، تنقیدی فکریے، لاہور: فکشن ہاوس، 2018ء، ص: 176
- 8- حفیظ احمد، ڈاکٹر، ڈھلکاں مار دے تارے، گوجرانوالہ: طیبہ پبلی کیشنز، 2022ء، ص: 42
- 9- جمیل احمد پال، ایڈیٹر، رویل، پندرہوار، لاہور: 2014ء، 28 فروری، ص: 1
- 10- اختر حسین، وحید مرزا، دامن دے موتی، (مرتبہ) لاہور: فیروز سنز، 1993ء، ص 51